ȘTIINȚE JURIDICE

CZU: 343.9.02(498+478)

NOȚIUNEA DE CRIMINALITATE ORGANIZATĂ ȘI FORMELE DE MANIFESTARE A ACESTEIA ÎN LEGISLAȚIA ROMÂNIEI ȘI A REPUBLICII MOLDOVA

THE NOTION OF ORGANIZED CRIME AND ITS FORMS OF MANIFESTATION IN THE LEGISLATION OF ROMANIA AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA

BÂLC Mihai - Bogdan
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: 0009-0008-5654-8645
E-mail: mihai.balc@hotmail.com

Summary *The article provides a comparative analysis of the concept of organized crime in the legislation of Moldova and Romania, highlighting how these two countries have adapted their national regulations to combat this phenomenon. In Moldova, organized crime is defined as criminal activity carried out by well-structured groups, involving serious offenses such as drug trafficking, money laundering, and corruption. Although Moldovan legislation has been aligned with international standards, the European Commission's report emphasizes the need for improvements in the application of these laws.*

In Romania, the evolution of legislation began with the Penal Code of 1864, continuing with Law No. 39/2003, which more clearly defined the organized criminal group and introduced elements such as the planning and structured organization of offenses. However, changes introduced by the new Penal Code removed certain essential elements, such as the financial purpose of criminal groups, which sparked debates in legal doctrine. Penalties for offenses related to organized crime have also been reduced compared to previous regulations.

Both countries have adapted their legislation to effectively combat organized crime, but differences in the application and interpretation of laws reflect the specific challenges of each jurisdiction. The highlighted recommendations focus on the need for complementary measures to support consistent law enforcement, international cooperation, and prevention efforts.

Criminalitatea organizată este un fenomen complex și extrem de periculos care continuă să influențeze stabilitatea socială și economică a statelor. În Republica Moldova, acest tip de criminalitate este reglementat printr-un cadru juridic național robust, dar cu provocări în ceea ce privește eficiența implementării și alinierea completă la standardele internaționale. Din perspectiva legislației moldovenești, criminalitatea organizată este tratată în mod distinct, printr-un set de norme penale care vizează atât combaterea directă a grupurilor infracționale organizate, cât și măsurile complementare menite să reducă impactul social al acestui fenomen.

Un aspect important al reglementărilor din Republica Moldova este Legea nr. 50/2012 [1]privind prevenirea și combaterea criminalității organizate. Această lege definește în mod clar noțiunea de „criminalitate organizată”, care include acțiuni infracționale desfășurate de grupuri bine structurate, cu scopuri precise și pe termen lung. Legea stabilește un cadru comprehensiv pentru combaterea infracțiunilor săvârșite de grupuri infracționale organizate și oferă mecanisme juridice

care permit autorităților să desfășoare anchete eficiente și să destructureze rețelele criminale. Definiția introdusă de această lege este mai detaliată decât cea prevăzută de alte reglementări internaționale, cum ar fi Protocolul de la Palermo, deoarece acoperă și aspecte precum utilizarea victimelor în conflicte militare, activități criminale și prelevarea de țesuturi și celule umane pentru transplantare.

Legea nr. 50/2012 face o distincție între grupurile infracționale organizate și alte forme de criminalitate asociativă, subliniind organizarea bine structurată și obiectivele pe termen lung ale acestor grupări. În plus, această lege introduce o serie de măsuri preventive și represive pentru combaterea criminalității organizate, care variază de la sechestrul bunurilor obținute din infracțiuni până la protecția martorilor și cooperarea internațională în materie penală.

Conform articolului 284 din Codul penal al Republicii Moldova [2], crearea și conducerea unei organizații criminale este considerată o infracțiune distinctă, sancționată cu pedepse privative de libertate semnificative. Această reglementare arată o preocupare constantă a legiuitorului moldovean de a incrimina nu doar actele infracționale comise de aceste organizații, dar și structurile care facilitează aceste activități. Organizațiile criminale sunt definite ca grupuri stabile și bine organizate, care își desfășoară activitatea în mod sistematic și planificat, având ca scop comiterea unor infracțiuni grave, inclusiv spălarea banilor, traficul de droguri și de persoane, și alte activități ilicite ce subminează ordinea publică și statul de drept. [3]

Legea nr. 50/2012 introduce și noțiunea de „activitate criminală organizată”, care include atât acțiunile infracționale, cât și inacțiunile deliberate ale membrilor grupurilor criminale. Această abordare largă reflectă încercarea autorităților moldovenești de a acoperi toate aspectele fenomenului și de a asigura că orice formă de colaborare cu astfel de grupuri este incriminată. Această definiție mai detaliată a conceptului de criminalitate organizată a fost necesară pentru a adapta legislația națională la realitățile specifice ale Republicii Moldova, dar și pentru a răspunde cerințelor de conformitate cu standardele internaționale, cum ar fi cele impuse de Uniunea Europeană [4].

În ceea ce privește raportarea la standardele internaționale, Republica Moldova a ratificat prin Legea nr. 15 din 2005 „Convenția Națiunilor Unite împotriva Criminalității Transnaționale Organizate” [5], cunoscută și sub denumirea de Protocolul de la Palermo. Totuși, examinarea legislației naționale arată că definițiile oferite de legiuitorul moldovean pentru criminalitatea organizată s-au îndepărtat de cele internaționale, oferind o abordare mai cuprinzătoare și adaptată contextului național. Această distanțare de standardele internaționale poate genera dificultăți în armonizarea completă a legislației moldovenești cu cele europene și internaționale, dar reflectă o dorință de a acoperi mai eficient fenomenul la nivel local.

Deși Legea nr. 50/2012 și Codul penal din Republica Moldova oferă un cadru juridic relativ complet pentru combaterea criminalității organizate, există încă provocări semnificative în aplicarea acestuia. Raportul Comisiei Europene din 2022 subliniază că numărul condamnărilor pentru infracțiuni asociate criminalității organizate rămâne scăzut, iar legislația privind prevenirea spălării banilor necesită îmbunătățiri pentru a se conforma standardelor internaționale. Aceste aspecte subliniază necesitatea unor eforturi mai susținute din partea autorităților moldovene pentru a asigura o aplicare eficientă a normelor legale și pentru a îmbunătăți coordonarea cu agențiile internaționale în vederea combaterii criminalității transnaționale.

În concluzie, Legea nr. 50/2012 și Codul penal al Republicii Moldova reflectă un efort semnificativ în combaterea criminalității organizate, prin incriminarea grupurilor infracționale organizate și implementarea unor măsuri preventive și represive eficiente. Cu toate acestea, pentru a

îmbunătăți eficacitatea acestor norme, este necesară o aliniere mai strânsă la standardele internaționale și o colaborare mai intensă cu agențiile internaționale. Combaterea criminalității organizate în Republica Moldova necesită, pe lângă sancțiuni adecvate, o aplicare riguroasă a legislației existente și o adaptare continuă la noile provocări generate de evoluția acestui fenomen.

Un punct de cotitură important în reglementarea criminalității organizate în România apare în anul 2003, odată cu adoptarea Legii nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate. Această lege este aliniată la standardele internaționale, în special la Convenția ONU împotriva Criminalității Transnaționale Organizate, și introduce o definiție clară și detaliată a conceptului de „grup infracțional organizat". Potrivit acestei legi, un grup infracțional organizat este un grup structurat, format din cel puțin trei persoane, care există pentru o anumită perioadă și acționează coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni grave, cu obiectivul de a obține un beneficiu financiar sau material.

Legea nr. 39/2003 reflectă o înțelegere profundă a modului în care operează criminalitatea organizată. Aceasta nu doar că sancționează faptele individuale, ci și structurarea și organizarea grupurilor infracționale, subliniind importanța destructurării rețelelor care susțin aceste infracțiuni. Grupurile infracționale organizate sunt definite prin existența unor relații ierarhice clare, reguli de conduită și un plan bine structurat pentru desfășurarea activităților infracționale. Legiuitorul a recunoscut că simpla participare la un astfel de grup este suficientă pentru incriminare, fără a fi necesară participarea efectivă la comiterea unei infracțiuni.

Noul Cod penal [6], adoptat prin Legea nr. 286/2009, continuă această abordare, dar introduce câteva modificări importante. În primul rând, legea extinde sfera infracțiunilor asociate grupurilor infracționale organizate, eliminând cerința ca infracțiunile să fie „grave" și oferind astfel o mai mare flexibilitate în aplicarea legii. În al doilea rând, legiuitorul a eliminat referirea explicită la obținerea unui beneficiu financiar sau material, ceea ce a atras critici, deoarece diferența între criminalitatea organizată și terorism este adesea legată tocmai de scopul urmărit. Aceste modificări au generat dezbateri în doctrină, unii autori considerând că extinderea sferei infracțiunilor este necesară pentru a acoperi diversitatea metodelor folosite de grupările criminale, în timp ce alții au argumentat că ar putea duce la o aplicare neunitară a legii.

Un alt aspect important este reducerea pedepselor prevăzute pentru constituirea unui grup infracțional organizat. În timp ce Legea nr. 39/2003 [7] prevedea pedepse cu închisoarea de până la 20 de ani, noul Cod penal reduce maximul pedepsei la 10 ani. Această schimbare a fost interpretată ca o încercare de a echilibra necesitatea sancționării eficiente a criminalității organizate cu principiile proporționalității și individualizării pedepsei. Totuși, reducerea pedepselor a stârnit îngrijorări în rândul specialiștilor în drept penal, care consideră că fenomenul criminalității organizate necesită sancțiuni mai dure pentru a fi combătut eficient.

Analiza comparativă a noțiunii de criminalitate organizată în legislația Republicii Moldova și România evidențiază multiple puncte comune, dar și diferențe notabile în ceea ce privește definirea și sancționarea acestui fenomen. Deși ambele state și-au aliniat legislațiile la standardele internaționale și au ratificat principalele convenții globale, inclusiv Convenția ONU împotriva Criminalității Transnaționale Organizate, cunoscută sub numele de Convenția de la Palermo, implementarea și adaptarea acestor norme la specificul național reflectă abordări legislative distincte.

România, în schimb, a dezvoltat de-a lungul istoriei sale legislative o continuitate în ceea ce privește incriminarea fenomenului de criminalitate organizată, pornind de la Codul penal din 1864, care reglementa „asocierea de infractori", până la adoptarea Codului penal din 2009 și a Legii nr.

39/2003 [7] privind prevenirea și combaterea criminalității organizate. În legislația românească, termenul de „grup infracțional organizat” a fost definit într-o manieră mai restrânsă în noul Cod penal, prin eliminarea unor elemente esențiale din definiția anterioară, precum scopul financiar sau material al grupului și referirea explicită la comiterea de „infracțiuni grave”. Această modificare a fost criticată în doctrina juridică, fiind percepută ca o posibilă diluare a distincției între criminalitatea organizată și alte forme de infracționalitate colectivă, cum ar fi terorismul, unde diferența de scop (financiar vs. politic) este un element fundamental pentru definirea infracțiunii.

Comparând cele două sisteme juridice, observăm că în Republica Moldova, accentul este pus pe o definiție mai largă și mai detaliată a criminalității organizate, incluzând atât actele pregătitoare, cât și contribuțiile indirecte la activitățile infracționale. De asemenea, există o reglementare specifică pentru infracțiunile comise în context terorist, ceea ce arată o preocupare sporită pentru combaterea terorismului și a altor forme de extremism care amenință securitatea națională. În România, însă, eliminarea unor elemente din definiția grupului infracțional organizat a fost justificată de dorința legiuitorului de a extinde aplicabilitatea normelor penale, permițând includerea unui spectru mai larg de infracțiuni în sfera criminalității organizate. Totuși, această abordare a ridicat unele critici în doctrină, argumentându-se că extinderea necontrolată a sferei infracțiunilor asociate criminalității organizate poate duce la aplicări neunitare ale legii.

De asemenea, legislația penală din Republica Moldova pune un accent mai mare pe protecția ordinii publice și securității naționale, sancționând dur infracțiunile comise cu scop terorist sau în favoarea unor organizații criminale internaționale. În România, accentul este pus mai mult pe destructurarea rețelelor criminale care operează în scopul obținerii de beneficii financiare sau materiale, fiind vizate în special activitățile infracționale economice, cum ar fi spălarea banilor, corupția și traficul de droguri. Totuși, ambele sisteme recunosc importanța protecției martorilor și a colaboratorilor justiției, adoptând măsuri de protecție pentru persoanele care furnizează informații valoroase autorităților.

În ceea ce privește cooperarea internațională, legislația Republicii Moldova evidențiază în mod clar necesitatea unei colaborări strânse cu agențiile internaționale și europene pentru a combate criminalitatea organizată transnațională. Această cooperare este deosebit de importantă, având în vedere amplasarea geografică a Moldovei, care o plasează pe rutele de trafic ilegal către Uniunea Europeană. În România, deși cooperarea internațională este recunoscută ca fiind esențială, legislația nu pune un accent la fel de mare pe acest aspect, deși statul român participă activ la rețelele internaționale de cooperare în domeniul securității și justiției.

Din punct de vedere al recomandărilor pentru ambele state, este evidentă necesitatea unei armonizări mai clare a legislației naționale cu standardele internaționale, în special în cazul României, unde eliminarea unor elemente definitorii din legislația penală poate crea dificultăți în aplicarea coerentă și eficientă a normelor împotriva criminalității organizate. Reintroducerea unor termeni precum scopul financiar sau material al grupurilor infracționale organizate ar oferi claritate și ar facilita o aplicare mai precisă a legii, asigurând totodată distincția necesară între criminalitatea organizată și alte forme de infracțiuni colective, precum terorismul.

Bibliografie

1. „Legea Nr. 50 din 22.03.2012 privind prevenirea şi combaterea criminalităţii organizate,” 22 3 2012. [Interactiv]. Available: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=22943&lang=ro#. [Accesat 12 3 2024].

2. Codul penal al Republicii Moldova // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2002. - Nr.128-129..
3. V. ș. G. V. BUJOR, Criminalitatea de Grup: Bazele Metodologice ale Studiului și Clasificării, Chisinău: Tipografia Centrală, 1998.
4. "European Commission," 17 6 2022. [Online]. Available: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/0e2c1ba2-a821-439a-b697-101014d372c7_en?filename=Republic%20of%20Moldova%20Opinion%20and%20Annex.pdf. [Accessed 28 3 2024].
5. "Convenţia Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii transnaţionale organizate," 16 10 2005.[Online].Available: https://www.antitrafic.gov.md/public/files/Conventia_ONU_crima_transdroguri.pdf. [Accessed 12 4 2024].
6. Codul Penal din 2009 Text publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 510 din 24 iulie 2009, În vigoare de la 01 februarie 2014.
7. Legea 39/2003 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 171 din 18 martie 2003.
8. C. P. Gh. Nistoreanu, Criminologia, București: Editura Europa Nova, 1966.
9. Legea Republicii Moldova pentru modificarea şi completarea Codului penal al Republicii Moldova nr. 277 din 18.12.2008.
10. F. STERSCHI, Criminalitatea transnațională: normativul penal de sancționare şi politici de prevenire şi combatere., Chişinău: Teză de doctor în drept, 2015.
11. P. V. Antonian, "Criminalitatea Organizată: Probleme, Dezbateri, Propuneri", Moscova, 1989.
12. M. BÂRGĂU, Criminologie, Chişinău: Print-Caro, 2010.
13. A. MARIȚ, Calificarea infracțiunii. Aspecte teoretico-normative şi practice ale încadrării juridico-penale ale infracțiunii., Chișinău: USEM, 2015.

A. BARBĂNEAGRĂ, V. BERLIBA and G. C., Codul penal comentat şi adnotat, Chişinău: Cartier Juridic, 2005.

14. S. BRÎNZĂ, X. ULIANOVSCHI, S. V., I. ŢURCANU and V. GROSU, Drept penal. Partea specială. Volumul II. Ediţia a II-a, Chişinău: Cartier juridic, 2005.
15. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor nr. 23 din 28.06.2004. În: Buletinul Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova, nr. 8, 2004..
16. Codul Penal din 2009 Text publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 510 din 24 iulie 2009, În vigoare de la 01 februarie 2014.
17. Codul penal român 1864, promulgat şi publicat la 30 Octombrie 1864.
18. M. BÂLC, "Reflecții privind definirea noțiunii de criminalitate organizată," Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației, vol. X, no. I, p. 241, 2023.
19. SCURTU, T. STANCIU and G. SCURTU, "Istoria românilor între anii 1918–1940," Universitatea din București, 12 2002. [Online]. Available: http://ebooks.unibuc.ro/istorie/istorie1918-1940/7-1-3.htm. [Accessed 21 11 2023].
20. Codul Penal din 1936 publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 48 din 02 februarie 1948..

21. F. CĂȘUNEANU, Criminalitatea organizată în legislațiile penale europene, București: Universul Juridic, 2013.
22. Codul penal român din 1968 publicat in Monitorul Oficial din 21 iunie 1968.
23. P. BUNECI, "Crima organizată. Considerații privind grupul infracțional organizat," Revista de criminologie, criminalistică și penologi, no. 4, p. 31, 2009.
24. Legea 39/2003 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 171 din 18 martie 2003.
25. M. TIMOCE, "Unele aspecte cu privire la infracțiunea prevăzută de art. 7 din Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizare," Revista deptul, no. 6, p. 158, 2004.
26. L. C. KOVESI, Combaterea crimei organizate prin dispoziții de drept penal - Teza de doctorat, Timisoara, 2011.
27. P. DUNGAN, "Grupul infracțional organizat," Analele Universităţii de Vest din Timişoara, pp. 23-43, 2012.
28. V. DOBRINOIU, Noul Cod Penal comentat, Bucuresti: Universul Juridic, 2016.
29. G. ANTONIU, "Reflecţii asupra crimei organizate," RDP, no. 3, p. 35, 1997.
30. G.ZLATI, G. BODORONCEA, V. CIOCLEI, I. NEDELCU and T. MANEA, Codul penal; Comentariu pe articole, București: C.H. BECK, 2020.